

คำวินิจฉัยที่ ๑๘/๒๕๕๑

เรื่องพิจารณาที่ ๓๒/๒๕๔๕

ในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์
ศาลรัฐธรรมนูญ

วันที่ ๑๘ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๕๕๑

ระหว่าง { นายทะเบียนพรรคการเมือง ผู้ร้อง
พรรคพลังธรรม ผู้ถูกร้อง

เรื่อง นายทะเบียนพรรคการเมืองขอให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคพลังธรรม

นายทะเบียนพรรคการเมืองยื่นคำร้อง ลงวันที่ ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๔๕ ขอให้คณะตุลาการ
รัฐธรรมนูญสั่งยุบพรรคพลังธรรมตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง
พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๕ วรรคสอง

สรุปข้อเท็จจริงตามคำร้องและเอกสารประกอบได้ว่า

นายทะเบียนพรรคการเมือง ผู้ร้อง ได้รับจดทะเบียนพรรคพลังธรรม ผู้ถูกร้อง เป็นพรรคการเมือง
ตามพระราชบัญญัติพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๒๔ เมื่อวันที่ ๕ มิถุนายน ๒๕๓๑ และคณะกรรมการ
กองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมืองได้อนุมัติโครงการและแผนงานของพรรคพลังธรรมในรอบปี
พ.ศ. ๒๕๔๘ จำนวน ๕ โครงการ งบประมาณ ๖๖๔,๘๐๐ บาท (หกแสนหกหมื่นสี่พันแปดร้อยบาทถ้วน)
ซึ่งผู้ถูกร้องได้เบิกจ่ายเงินจำนวนดังกล่าวแล้ว

สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งได้มีหนังสือแจ้งเตือนให้พรรคการเมืองทุกพรรคที่ได้รับเงินสนับสนุนจากกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมือง ในรอบปี พ.ศ. ๒๕๔๘ จัดทำรายงานการใช้จ่ายเงินสนับสนุนของพรรคการเมืองให้ถูกต้องตามความเป็นจริง และยื่นต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งภายในเดือนมีนาคม ๒๕๔๙ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๒ จำนวน ๒ ครั้ง โดยขอให้หัวหน้าพรรคการเมืองหรือผู้ที่หัวหน้าพรรคการเมืองมอบหมายเป็นหนังสือและเหรียญกษาปณ์พรรคการเมืองเป็นผู้รับรองสำเนาหลักฐานการใช้จ่ายเงินตามโครงการและแผนงานทุกแผ่น

เมื่อวันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๔๙ ผู้ถูกร้องได้จัดส่งแบบรายงานการใช้จ่ายเงินสนับสนุนของผู้ถูกร้องในรอบปี พ.ศ. ๒๕๔๘ ทางโทรสาร ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ลงรับไว้เมื่อวันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๔๙ โดยไม่ได้ส่งสำเนาหลักฐานการใช้จ่ายเงินสนับสนุนให้คณะกรรมการการเลือกตั้งตรวจสอบ และในวันที่ ๑ เมษายน ๒๕๔๙ ได้จัดส่งต้นฉบับแบบรายงานการใช้จ่ายเงินสนับสนุนดังกล่าว แต่ก็ไม่ได้ส่งสำเนาหลักฐานการใช้จ่ายเงินมาเพื่อให้คณะกรรมการการเลือกตั้งตรวจสอบเช่นเดิม สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งได้พิจารณาแล้วเห็นว่า ข้อเท็จจริงยังไม่ชัดเจนและไม่อาจตรวจสอบได้ว่า ผู้ถูกร้องได้ใช้จ่ายเงินสนับสนุนให้เป็นไปตามบทบัญญัติของกฎหมายหรือไม่ และได้จัดทำรายงานการใช้จ่ายเงินสนับสนุนของพรรคการเมืองในรอบปี พ.ศ. ๒๕๔๘ ให้ถูกต้องตามความเป็นจริงและยื่นต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งภายในเดือนมีนาคม ๒๕๔๙ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๒ หรือไม่ จึงเสนอประธานกรรมการการเลือกตั้งซึ่งประธานกรรมการการเลือกตั้งได้พิจารณาเห็นว่า เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงที่ชัดเจนจึงมีหนังสือขอให้ผู้ถูกร้องส่งเอกสารหลักฐานการใช้จ่ายเงินในปี พ.ศ. ๒๕๔๘ ให้สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ผู้ถูกร้องได้รับหนังสือแจ้งจากสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง

ผู้ถูกร้องได้มีหนังสือชี้แจงข้อเท็จจริงต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งว่า การจัดทำหลักฐานการใช้จ่ายเงินในรอบปี พ.ศ. ๒๕๔๘ จะต้องยึดมาตรฐานเดียวกันกับหลักฐานทางบัญชีในกรณีของปี พ.ศ. ๒๕๔๗ ผู้ถูกร้องจึงต้องปรับปรุงหลักฐานการใช้จ่ายเงินให้สอดคล้อง และอาจต้องคืนเงินบางส่วนที่การจัดทำหลักฐานไม่ครอบคลุมครบถ้วนถูกต้อง และแจ้งว่าได้ตระหนักในปัญหาและอุปสรรคเป็นอย่างดี ได้พยายามให้มีการเลือกตั้งคณะกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องชุดใหม่เพื่อให้ได้บุคลากรที่เหมาะสมกับงาน อีกทั้งได้ตัดสินใจไม่ขอรับการสนับสนุนจากกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมืองในรอบปี พ.ศ. ๒๕๔๙

ทั้งนี้ เพื่อให้ได้มีเวลาปรับระบบการบริหารและเลือกตั้งคณะกรรมการบริหารชุดใหม่เข้ารับผิดชอบการดำเนินงานตามนโยบายและข้อบังคับของพรรคผู้ถูกร้อง และได้แจ้งว่าจะปรับปรุงข้อผิดพลาดทางบัญชีและจัดทำงบการเงินประจำปีที่เกี่ยวข้องให้ถูกต้องตามความเป็นจริง เพื่อนำเสนอที่ประชุมใหญ่ของพรรคผู้ถูกร้องได้ทันในการประชุมสามัญวิสามัญต่อไป

คณะกรรมการการเลือกตั้งได้มีมติในคราวประชุมครั้งที่ ๑๑๖/๒๕๔๕ (๓๐) เมื่อวันที่ ๘ พฤศจิกายน ๒๕๔๕ ว่า เมื่อประธานกรรมการการเลือกตั้งในฐานะนายทะเบียนพรรคการเมืองรับทราบกรณีที่ผู้ถูกร้องได้รายงานการใช้จ่ายเงินที่ได้รับสนับสนุนจากกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมืองในรอบปี พ.ศ. ๒๕๔๘ เฉพาะแบบรายงานการใช้จ่ายเงินแต่ไม่ได้ส่งเอกสารหลักฐานการใช้จ่ายเงินมาด้วย ซึ่งไม่สามารถตรวจสอบได้ว่า ผู้ถูกร้องใช้จ่ายเงินที่ได้รับการสนับสนุนจากกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมืองในรอบปี พ.ศ. ๒๕๔๘ จำนวน ๖๖๔,๘๐๐ บาท (หกแสนหกหมื่นสี่พันแปดร้อยบาทถ้วน) ถูกต้องตรงตามความเป็นจริงตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๒ หรือไม่ จึงให้ผู้ร้องยื่นคำร้องต่อคณะกรรมการรัฐธรรมนูญเพื่อขอให้มีการสั่งยุบพรรคผู้ถูกร้องตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๕ (๕) ประกอบรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๕ มาตรา ๓๕ พร้อมทั้งแจ้งให้ผู้ถูกร้องทราบ และให้สำนักกฎหมายและคดีร้องทุกข์กล่าวโทษต่อพนักงานสอบสวนสถานีตำรวจนครบาลปทุมวัน เพื่อให้ดำเนินคดีอาญากับนายภมร นวรัตน์กร หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้อง เนื่องจากไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๒ ประกอบมาตรา ๘๐

คณะกรรมการรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้ว มีคำสั่งรับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัยตามข้อกำหนดคณะกรรมการรัฐธรรมนูญว่าด้วยองค์คณะในการพิจารณาพิพากษา วิธีพิจารณา และการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๔๕ ข้อ ๑๘ และให้โอกาสผู้ถูกร้องยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาต่อคณะกรรมการรัฐธรรมนูญ

ผู้ถูกร้อง โดยนายภมร นวรัตน์กร รักษาการหัวหน้าพรรคผู้ถูกร้อง ยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา ลงวันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๔๕ พร้อมเอกสารหลักฐาน ต่อคณะกรรมการรัฐธรรมนูญ สรุปได้ว่า

(๑) ผู้ถูกร้องได้รับการจัดตั้งเป็นพรรคการเมือง เมื่อวันที่ ๕ มิถุนายน ๒๕๓๑ และดำเนินกิจกรรมทางการเมืองอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ โดยคณะกรรมการบริหารผู้ถูกร้องชุดปัจจุบันเข้าปฏิบัติหน้าที่เมื่อวันที่ ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๔๕ และพ้นจากตำแหน่งตั้งแต่วันที่ ๒๘ เมษายน ๒๕๔๗ เนื่องจากตำแหน่งกรรมการบริหารว่างลงเกินกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนทั้งหมดตามข้อบังคับของพรรคผู้ถูกร้อง

ข้อ ๔๘ (๒) ขณะนี้มีคณะกรรมการบริหารรักษาการตามข้อบังคับพรรคผู้ถูกร้อง จำนวน ๔ คน โดยยังไม่มีกรเลือกตั้งกรรมการบริหารชุดใหม่ เนื่องจากเกิดความขัดแย้งภายใน

(๒) ในรอบปีปฏิทิน พ.ศ. ๒๕๔๘ ผู้ถูกร้องได้รับการอนุมัติเงินสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมตามโครงการและแผนงาน จำนวน ๕ โครงการ เป็นเงิน ๖๖๔,๘๐๐ บาท (หกแสนหกหมื่นสี่พันแปดร้อยบาทถ้วน) จากกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมือง และได้เบิกจ่ายเงินไปดำเนินการตามวัตถุประสงค์ โดยปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด

(๓) วันที่ ๑๘ มกราคม ๒๕๔๘ และวันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๘ ผู้ถูกร้องได้รับหนังสือแจ้งเตือนจากสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ให้จัดทำรายงานการใช้จ่ายเงินสนับสนุนของพรรคผู้ถูกร้องให้ถูกต้องตามความเป็นจริง และยื่นต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งภายในเดือนมีนาคม ๒๕๔๘

(๔) วันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๔๘ ผู้ถูกร้องได้จัดทำรายงานการใช้จ่ายเงินสนับสนุนของพรรคผู้ถูกร้องในรอบปีปฏิทิน พ.ศ. ๒๕๔๘ ยื่นต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งโดยวิธีส่งทางโทรสาร ซึ่งคณะกรรมการการเลือกตั้งได้รับในวันเดียวกัน และส่งคืนฉบับรายงานทางไปรษณีย์ด่วนพิเศษ ซึ่งคณะกรรมการการเลือกตั้งได้รับเอกสารในวันถัดมา คือวันที่ ๑ เมษายน ๒๕๔๘

ก่อนยื่นรายงานการใช้จ่ายเงินสนับสนุนดังกล่าว ผู้ถูกร้องได้แจ้งด้วยวาจาให้สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งทราบว่า การนำส่งหลักฐานการใช้จ่ายเงินต้องล่าช้า เนื่องจากผู้ถูกร้องได้รับหนังสือสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ลงวันที่ ๑ มีนาคม ๒๕๔๘ แจ้งให้ผู้ถูกร้องปรับปรุงรายการข้อผิดพลาดบกพร่องของงบการเงินประจำปี ๒๕๔๗ ให้ถูกต้องครบถ้วนก่อนปิดรายการบัญชีที่เกี่ยวข้องทุกบัญชีในปี พ.ศ. ๒๕๔๘ เพื่อยกยอดไปจัดทำงบการเงินปี พ.ศ. ๒๕๔๘ และยกยอดไปบันทึกรายการเปิดบัญชีปี พ.ศ. ๒๕๔๘ ได้อย่างถูกต้องตามความเป็นจริง และให้จัดส่งเอกสารหลักฐานที่แสดงว่า ผู้ถูกร้องได้ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขรายการข้อผิดพลาดบกพร่องให้ผู้ร้องภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ผู้ถูกร้องได้รับหนังสือ

(๕) ในจำนวนรายการบัญชีที่จะต้องแก้ไข มีกรณีสำคัญ คือ หลักฐานการรับเงินและจ่ายเงินค่าพาหนะเดินทาง ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งให้ผู้ถูกร้องนำส่งหลักฐานการจ่ายค่าพาหนะเดินทางให้กับสมาชิกพรรค (ผู้เข้าร่วมกิจกรรม) เป็นรายบุคคล ซึ่งผู้ถูกร้องได้ทักท้วงว่าไม่สามารถนำส่งหลักฐานเช่นนั้น เนื่องจากการจ่ายค่าพาหนะเดินทางเป็นการเหมาจ่ายให้กับผู้ให้บริการรถเช่ามิได้จ่ายเป็นรายบุคคล และได้ปฏิบัติเช่นนี้ทุกปี หากมีการแก้ไขเพื่อให้เป็นไปตามความต้องการของ

สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ย่อมเท่ากับว่าคณะกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องได้ร่วมกันจัดทำหลักฐานอันเป็นเท็จและแจ้งข้อความอันเป็นเท็จต่อเจ้าพนักงาน ซึ่งผู้ถูกร้องได้ขอให้สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งยอมรับหลักฐานการใช้จ่ายเงินที่ผู้ถูกร้องได้รับรองความถูกต้องแล้ว

(๖) ในระหว่างการเจรจาหาข้อยุติ สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งได้มีหนังสือลงวันที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๔๕ รวม ๒ ฉบับ ให้ผู้ถูกร้องจัดส่งเอกสารหลักฐานการใช้จ่ายเงินในรอบปี พ.ศ. ๒๕๔๔ ภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับหนังสือ และให้ผู้ถูกร้องชี้แจงการใช้จ่ายเงินสนับสนุนและจัดส่งเอกสารหลักฐานการใช้จ่ายเงินสนับสนุนกรณีโครงการจัดประชุมใหญ่สามัญประจำปี พ.ศ. ๒๕๔๗ ภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับหนังสือ และมีหนังสือลงวันที่ ๑๑ เมษายน ๒๕๔๕ แจ้งว่า สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งยังไม่ได้รับหลักฐานที่แสดงว่าผู้ถูกร้องได้ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขรายการข้อผิดพลาดบกพร่องของงบการเงินประจำปี พ.ศ. ๒๕๔๗

(๗) วันที่ ๕ พฤษภาคม ๒๕๔๕ ผู้ถูกร้องได้ทำหนังสือชี้แจงการใช้จ่ายเงินและงบการเงินประจำปี พ.ศ. ๒๕๔๗ และปี พ.ศ. ๒๕๔๘ ต่อผู้ร้อง ว่าผู้ถูกร้องอยู่ระหว่างดำเนินการปรับปรุงรายการทางบัญชีและอาจมีการคืนเงินบางส่วนที่การจัดทำหลักฐานไม่ครอบคลุมครบถ้วน ซึ่งผู้ร้องได้รับหนังสือไว้เมื่อวันที่ ๑๐ พฤษภาคม ๒๕๔๕

(๘) ปลายเดือนพฤษภาคม ๒๕๔๕ รักษาการหัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องและผู้อำนวยการพรรคผู้ถูกร้องได้เดินทางไปยังสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง เพื่อชี้แจงผลการปรับปรุงรายการทางบัญชีและการนำส่งเอกสารหลักฐานประกอบรายงานการใช้จ่ายเงินประจำปี พ.ศ. ๒๕๔๘ ซึ่งมีสาระสำคัญคือกรณีการแก้ไขรายงานทางบัญชีในรอบปี พ.ศ. ๒๕๔๗ นั้น พรรคไม่สามารถกระทำได้ เนื่องจากผู้ถูกร้องได้ปิดบัญชีและได้จัดทำงบการเงินให้ผู้สอบบัญชีตรวจสอบและรับรอง พร้อมเสนอที่ประชุมใหญ่ของผู้ถูกร้องอนุมัติ จากนั้นได้ปฏิบัติตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๔๐ ครบถ้วนแล้ว ส่วนกรณีเงินสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมประจำปี พ.ศ. ๒๕๔๘ ผู้ถูกร้องประสบความสำเร็จในการจัดทำหลักฐานให้ตรงตามความต้องการของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง โดยเฉพาะหลักฐานการเบิกจ่ายค่าพาหนะเดินทางเป็นรายบุคคล ซึ่งทั้งสองกรณีอยู่ระหว่างการขอความเห็นชอบจากคณะกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องให้คืนเงินที่ได้ใช้จ่ายไปให้กับกองทุนเพื่อพัฒนาพรรคการเมือง เพื่อหลีกเลี่ยงความยุ่งยากทางการบริหาร

(๙) เหตุผลที่กล่าวมา เห็นได้ว่า

๑) คณะกรรมการการเลือกตั้ง ประธานกรรมการการเลือกตั้งและผู้ร้อง ต่างตระหนักดีว่า ผู้ถูกร้องได้ใช้จ่ายเงินสนับสนุนตามโครงการและแผนงานที่ได้รับอนุมัติ และได้จัดทำรายงานการใช้จ่ายเงินสนับสนุนในรอบปีปฏิทินอย่างถูกต้องตามความเป็นจริง ยื่นต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งภายในเวลาที่กฎหมายกำหนด การตัดสินใจคืนเงินให้แก่กองทุน ก็เพื่อหลีกเลี่ยงความยุ่งยากของการบริหารอันเกิดจากการจัดทำเอกสารและแจ้งข้อความอันเป็นเท็จ

๒) พลตำรวจเอก วาสนา เพิ่มลาภ ประธานกรรมการการเลือกตั้งและผู้ร้องย่อมตระหนักดีว่า ผู้ถูกร้องมิได้กระทำความผิดตามมาตรา ๖๒ จึงมิได้ยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญภายในสิบห้าวัน นับแต่วันที่ความปรากฏต่อผู้ร้องว่าผู้ถูกร้องมิได้ส่งเอกสารหลักฐานการใช้จ่ายเงินประกอบรายงานการใช้จ่ายเงิน และการร้องทุกข์กล่าวโทษผู้ถูกร้อง เป็นเพียงการกล่าวโทษผู้ถูกร้องกระทำความผิดกฎหมายตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๔๐ และมาตรา ๗๖

๓) การคืนเงินให้แก่กองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมืองเนื่องจากความบกพร่องทางบัญชี เป็นประเพณีที่พรรคการเมืองกับสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งปฏิบัติมาแบบสมานฉันท์โดยตลอด การไม่นำส่งเงินตามกำหนดเป็นเพียงเหตุให้ถูกชะลอการเบิกจ่ายเงินสนับสนุนในปีถัดไป ไม่เคยเป็นเหตุให้ยุบพรรค แม้ในกรณีที่พรรคธรรมชาติไทยมิได้ยื่นรายงานการใช้จ่ายเงินสนับสนุนประจำปีภายในเดือนมีนาคม ๒๕๔๕ สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งยังเปิดโอกาสให้ชี้แจงเหตุผลเพื่อให้เกิดความรอบคอบและเป็นธรรม

(๑๐) เนื่องจากคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ได้มีประกาศฉบับที่ ๑๕ เมื่อวันที่ ๒๑ กันยายน พ.ศ. ๒๕๔๕ ห้ามมิให้พรรคการเมืองที่มีอยู่แล้ว ดำเนินการประชุมหรือดำเนินกิจการใด ๆ ในทางการเมือง ดังนั้นการที่ผู้ร้องตั้งให้ผู้ถูกร้องดำเนินการตามหนังสือ ที่ ลต (ทบพ) ๐๔๐๒/๑๕๐๔๘ ลงวันที่ ๑๕ ตุลาคม ๒๕๔๕ และที่ ลต (ทบพ) ๐๔๐๒/๑๕๗๒๓ ลงวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๔๕ จึงเป็นการกระทำที่ไม่ชอบด้วยเจตนารมณ์ของกฎหมาย เพราะผู้ร้องย่อมทราบดีว่า การบริหารเงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดของพรรคการเมืองจะต้องมีการประชุมคณะกรรมการบริหารพรรคเพื่อขอความเห็นชอบ ซึ่งถือว่าเป็นการดำเนินกิจการในทางการเมือง ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๒๐ การที่ผู้ร้องนำเอาผลของคำสั่งที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายมาเป็นข้อสันนิษฐานว่าผู้ถูกร้องไม่ดำเนินการให้เป็นไปตาม

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๒ จึงเป็นการกระทำที่ไม่สุจริต มีเจตนาเอาผิดกับผู้ถูกร้องโดยไม่คำนึงถึงเจตนารมณ์ของกฎหมาย

คณะกรรมการรัฐธรรมนูญรับคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาของผู้ถูกร้อง และส่งสำเนาคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาดังกล่าวให้ผู้ร้องทราบ เพื่อให้โอกาสชี้แจงเพิ่มเติม

นายอภิชาติ สุขัคคานนท์ ประธานกรรมการการเลือกตั้ง นายทะเบียนพรรคการเมือง ได้ยื่นคำร้องเพื่อชี้แจงเพิ่มเติม ฉบับลงวันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๕๐ ต่อคณะกรรมการรัฐธรรมนูญ สรุปได้ว่า

(๑) ผู้ถูกร้องไม่อาจอ้างเหตุที่สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งแจ้งให้ผู้ถูกร้องปรับปรุงรายการข้อผิดพลาดบกพร่องให้ผู้ถูกต้องครบถ้วนก่อนปิดรายการบัญชีที่เกี่ยวข้องทุกบัญชี ในปี พ.ศ. ๒๕๔๘ เพื่อเป็นเหตุที่จะไม่จัดส่งเอกสารหลักฐานประกอบการใช้จ่ายเงินสนับสนุนของผู้ถูกร้องในรอบปี พ.ศ. ๒๕๔๘ ให้แก่คณะกรรมการการเลือกตั้งได้ เนื่องจากข้อผิดพลาดทางบัญชีในปี พ.ศ. ๒๕๔๗ ไม่ได้เกี่ยวข้องกับเอกสารหลักฐานประกอบการใช้จ่ายเงินสนับสนุนของพรรคพลังธรรมในรอบปี พ.ศ. ๒๕๔๘ หากผู้ถูกร้องได้ใช้จ่ายเงินสนับสนุนในรอบปี พ.ศ. ๒๕๔๘ ถูกต้องตามความเป็นจริงตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๒ ผู้ถูกร้องจะต้องจัดส่งเอกสารหลักฐานประกอบการใช้จ่ายเงินสนับสนุนดังกล่าวแล้ว แต่เมื่อสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งได้มีหนังสือทวงถามพร้อมทั้งประสานกับผู้ถูกร้องทางโทรศัพท์หลายครั้ง ผู้ถูกร้องก็มิได้จัดส่งเอกสารหลักฐานประกอบการใช้จ่ายเงินสนับสนุนดังกล่าวให้แต่อย่างใด และมีข้อเท็จจริงเพิ่มเติมว่า ภายในเดือนพฤษภาคม ๒๕๔๘ ผู้ถูกร้องมิได้จัดส่งงบการเงินประจำปี พ.ศ. ๒๕๔๘ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๔๐ และมีบทกำหนดโทษตามนัยมาตรา ๗๖ ซึ่งผู้ร้องได้มีหนังสือลงวันที่ ๒๐ กรกฎาคม ๒๕๔๘ ร้องทุกข์กล่าวโทษ นายภมร นวรัตน์กร หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้อง ต่อผู้กำกับการสถานีตำรวจนครบาลปทุมวันแล้ว ดังนั้น จากกรณีที่ผู้ถูกร้องไม่จัดส่งเอกสารหลักฐานการใช้จ่ายเงินสนับสนุนของผู้ถูกร้อง ในรอบปี พ.ศ. ๒๕๔๘ และกรณีไม่จัดส่งงบการเงินประจำปี พ.ศ. ๒๕๔๘ แสดงให้เห็นว่าพรรคมีเจตนาที่จะไม่ปฏิบัติให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๒

(๒) ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๕ วรรคสอง เมื่อปรากฏต่อนายทะเบียนว่า พรรคการเมืองใดมีเหตุตามที่ระบุไว้ใน (๑) (๒) (๓) หรือ (๕) ให้นายทะเบียนยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ความปรากฏต่อนายทะเบียน นั้น ได้มีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ ๔๒/๒๕๔๖ เมื่อวันที่ ๒๘ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๔๖ เรื่อง นายทะเบียนพรรคการเมืองขอให้สั่งยุบพรรคไทว่า วันที่ความปรากฏต่อนายทะเบียนนั้นคือวันที่ผู้ร้อง ได้พิจารณาและเห็นชอบให้ยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ

(๓) ในกรณีของผู้ถูกร้อง สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งได้ให้โอกาสผู้ถูกร้องจัดส่ง เอกสารหลักฐานการใช้จ่ายเงินสนับสนุนเพื่อประกอบการรายงานการใช้จ่ายเงินสนับสนุนของผู้ถูกร้อง ในรอบปี พ.ศ. ๒๕๔๘ ตามหนังสือสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ลงวันที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๔๘ พร้อมทั้งประสานกับผู้ถูกร้องทางโทรศัพท์หลายครั้ง แต่พรรคพลังธรรมมิได้ดำเนินการแต่อย่างใด สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งจึงได้เสนอเรื่องเข้าสู่ที่ประชุมคณะกรรมการการเลือกตั้ง ครั้งที่ ๑๑๖/๒๕๔๘ (๓๐) เมื่อวันที่ ๘ พฤศจิกายน ๒๕๔๘ โดยที่ประชุมมีมติให้ผู้ร้องยื่นคำร้องต่อ คณะตุลาการรัฐธรรมนูญเพื่อให้มีคำสั่งยุบพรรคผู้ถูกร้อง ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๕ (๕) ประกอบรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๘ มาตรา ๓๕ และประธานกรรมการการเลือกตั้ง ในฐานะผู้ร้อง จึงได้ยื่นคำร้องต่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญเพื่อให้มีคำสั่งยุบพรรคผู้ถูกร้อง เมื่อวันที่ ๑๖ พฤศจิกายน ๒๕๔๘ ซึ่งอยู่ภายในกำหนดระยะเวลาสิบห้าวันนับแต่วันที่ความปรากฏต่อผู้ร้อง

(๔) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๓ บัญญัติว่า “ในกรณีที่พรรคการเมืองใดได้รับเงินสนับสนุนไปแล้ว ถ้าต่อมาปรากฏต่อนายทะเบียนว่า พรรคการเมืองนั้นไม่ดำเนินการตามมาตรา ๓๗ มาตรา ๓๘ มาตรา ๓๙ หรือมาตรา ๔๐ ให้นายทะเบียนเรียกคืนเงินสนับสนุนดังกล่าวและให้นายทะเบียนนำเงินสนับสนุนที่เรียกคืนส่งเข้ากองทุน” และประกาศคณะกรรมการการเลือกตั้ง เรื่อง กองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมือง ลงวันที่ ๑๗ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๔๑ กำหนดให้พรรคการเมืองที่ได้รับจัดสรรเงินสนับสนุนต้องคืนเงินให้แก่กองทุนเพื่อการพัฒนา พรรคการเมืองด้วยเหตุดังนี้

ข้อ ๒๔ “พรรคการเมืองที่ได้รับจัดสรรเงินสนับสนุน ต้องส่งคืนเงินสนับสนุนด้วยเหตุใด เหตุหนึ่ง ดังนี้

(๑) ไม่ดำเนินการตามมาตรา ๓๗ มาตรา ๓๘ มาตรา ๓๙ หรือมาตรา ๔๐ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง”

ข้อ ๒๕ “เมื่อปรากฏต่อนายทะเบียนว่าพรรคการเมืองมีเหตุตามข้อ ๒๔ (๑) ให้ นายทะเบียนแจ้งพรรคการเมืองนั้นส่งคืนเงินสนับสนุนที่ได้รับการจัดสรรในปีที่มีเหตุตามข้อ ๒๔ (๑) แก่นายทะเบียนภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้ง”

การเรียกคืนเงินสนับสนุนจากพรรคการเมือง กรณีไม่ดำเนินการตามมาตรา ๓๗ มาตรา ๓๘ หรือมาตรา ๔๐ นั้น สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งมิได้เรียกคืนเงินตามประเพณีปฏิบัติตามที่ ผู้ถูกร้องกล่าวอ้าง แต่ปฏิบัติโดยอาศัยอำนาจตามความในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย พรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๓ ประกอบกับประกาศคณะกรรมการการเลือกตั้ง เรื่องกองทุน เพื่อการพัฒนาพรรคการเมือง ลงวันที่ ๑๗ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๔๑ ข้อ ๒๔ และข้อ ๒๕ ซึ่งกรณี ดังกล่าวไม่มีกฎหมายบัญญัติให้มีโทษถึงขั้นยุบพรรคการเมืองแต่อย่างใด แต่กรณีของผู้ถูกร้อง มิได้เป็น เรื่องการเรียกคืนเงินสนับสนุนตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๓ แต่เป็นกรณีที่ผู้ถูกร้องไม่ได้จัดส่งเอกสารหลักฐานการใช้จ่ายเงินสนับสนุนของพรรคการเมือง ในรอบปี พ.ศ. ๒๕๔๘ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๒ ทำให้ไม่สามารถตรวจสอบว่า พรรคใช้จ่ายเงินสนับสนุนถูกต้องตามความเป็นจริงหรือไม่ จึงเป็นเหตุแห่งการยุบพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๕ (๕) และมีบทกำหนดโทษตามมาตรา ๘๐

(๕) กรณีที่ผู้ถูกร้องกล่าวอ้างว่า เนื่องจากคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ได้มีประกาศฉบับที่ ๑๕ ลงวันที่ ๒๑ กันยายน พ.ศ. ๒๕๔๕ ห้ามมิให้พรรคการเมืองที่มีอยู่แล้วดำเนินการประชุมหรือดำเนินกิจการใด ๆ ในทางการเมือง การที่ผู้ร้อง สั่งให้ผู้ถูกร้องดำเนินการตามหนังสือสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ที่ ลต (ทบพ) ๐๔๐๒/๑๕๐๔๘ ลงวันที่ ๑๕ ตุลาคม ๒๕๔๕ และหนังสือคณะกรรมการการเลือกตั้ง ที่ ลต (ทบพ) ๐๔๐๒/๑๕๗๒๓ ลงวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๔๕ นั้น หนังสือลงวันที่ ๑๕ ตุลาคม ๒๕๔๕ เป็นกรณีที่ผู้ร้องแจ้งให้ผู้ถูกร้องชี้แจงการใช้จ่ายเงินสนับสนุนของผู้ถูกร้องในรอบปี พ.ศ. ๒๕๔๗ ตามพระราชบัญญัติประกอบ รัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๒ ส่วนหนังสือลงวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๔๕ เป็นกรณีที่ผู้ร้องเรียกคืนเงินสนับสนุนที่ได้รับจากกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมืองประจำปี

พ.ศ. ๒๕๔๘ เนื่องจากผู้ถูกร้องไม่จัดส่งงบการเงินของผู้ถูกร้องประจำปี พ.ศ. ๒๕๔๘ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๔๐

ดังนั้น การที่ประธานกรรมการการเลือกตั้ง ในฐานะผู้ร้อง สั่งให้ผู้ถูกร้องดำเนินการตามหนังสือสองฉบับดังกล่าว จึงเป็นการกระทำที่ชอบด้วยกฎหมาย เพื่อรักษาผลประโยชน์ของประเทศไทย ประกอบกับหนังสือดังกล่าวมิได้มีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับกรณีที่ผู้ร้องยื่นคำร้องต่อคณะกรรมการรัฐธรรมนูญเพื่อให้มีคำสั่งยุบพรรคผู้ถูกร้อง ตามมาตรา ๖๕ (๕) เนื่องจากผู้ถูกร้องไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๒

คณะกรรมการรัฐธรรมนูญรับคำชี้แจงเพิ่มเติมของผู้ร้อง และส่งสำเนาให้ผู้ถูกร้องทราบ

คดีอยู่ระหว่างพิจารณาของคณะกรรมการรัฐธรรมนูญ ต่อมาได้มีการตรารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ เมื่อวันที่ ๒๔ สิงหาคม ๒๕๕๐ ขึ้นไว้ให้ใช้แทนรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๘ โดยมาตรา ๑๐๐ วรรคหนึ่ง วรรคสามและวรรคสี่ บัญญัติให้คณะกรรมการรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๘ เป็นศาลรัฐธรรมนูญ และให้บทบัญญัติมาตรา ๑๕ วรรคสอง วรรคสามและวรรคสี่ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๘ ยังคงมีผลใช้บังคับต่อไปจนกว่าจะมีการตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญขึ้นใช้บังคับ โดยบรรดาคดีหรือการใดที่อยู่ในระหว่างดำเนินการของคณะกรรมการรัฐธรรมนูญให้ศาลรัฐธรรมนูญดำเนินการต่อไป ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยคำร้องนี้ได้

อนึ่ง ในขณะที่คดีอยู่ระหว่างพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ ได้มีการตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ ๗ ตุลาคม ๒๕๕๐ และมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๘ ตุลาคม ๒๕๕๐ เป็นต้นไป

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาคำร้อง คำชี้แจงเพิ่มเติม และเอกสารประกอบของผู้ร้อง และคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาของผู้ถูกร้องแล้ว เห็นว่าข้อเท็จจริงมีเพียงพอแก่การพิจารณาวินิจฉัยโดยไม่จำเป็นต้องไต่สวนพยานหลักฐานของคู่กรณีแต่อย่างใด และคดีมีปัญหาเบื้องต้นที่ต้องพิจารณาก่อนว่า ศาลรัฐธรรมนูญจะนำบทบัญญัติของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ หรือพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาใช้ในการพิจารณาวินิจฉัยคดีนี้

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑

มาตรา ๖๒ บัญญัติว่า “พรรคการเมืองที่ได้รับเงินสนับสนุนต้องใช้จ่ายเงินสนับสนุนให้เป็นไปตามที่บัญญัติไว้ในส่วนนี้ และจะต้องจัดทำรายงานการใช้จ่ายเงินสนับสนุนของพรรคการเมืองในรอบปีปฏิทินให้ถูกต้องตามความเป็นจริงและยื่นต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งภายในเดือนมีนาคมของปีถัดไป”

มาตรา ๖๕ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “พรรคการเมืองย่อมเลิกหรือยุบด้วยเหตุใดเหตุหนึ่งดังต่อไปนี้

(๕) ไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรา ๒๕ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๘ มาตรา ๓๕ หรือมาตรา ๖๒”

วรรคสอง บัญญัติว่า “เมื่อปรากฏต่อนายทะเบียนว่าพรรคการเมืองใดมีเหตุตามที่ระบุไว้ใน (๑) (๒) (๓) หรือ (๕) ให้นายทะเบียนยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ความปรากฏต่อนายทะเบียน เมื่อศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่ามีเหตุดังกล่าวเกิดขึ้นกับพรรคการเมืองตามคำร้องของนายทะเบียนให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งให้ยุบพรรคการเมืองนั้น”

มาตรา ๖๘ “ในกรณีที่พรรคการเมืองต้องยุบไปเพราะไม่ดำเนินการตามมาตรา ๓๕ หรือมาตรา ๖๒ หรือกระทำการตามมาตรา ๖๖ ผู้ซึ่งเคยดำรงตำแหน่งกรรมการบริหารของพรรคการเมืองที่ต้องยุบไปจะขอจัดตั้งพรรคการเมืองขึ้นใหม่ หรือเป็นกรรมการบริหารของพรรคการเมือง หรือมีส่วนร่วมในการขอจัดตั้งพรรคการเมืองขึ้นใหม่ตามมาตรา ๘ อีกไม่ได้ ทั้งนี้ ภายในกำหนดห้าปีนับแต่วันที่พรรคการเมืองนั้นต้องยุบไป”

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐

มาตรา ๔๒ “ให้หัวหน้าพรรคการเมืองจัดทำรายงานการดำเนินกิจการของพรรคการเมืองในรอบปีปฏิทินที่ผ่านมาให้ถูกต้องตามความเป็นจริงตามวิธีการที่นายทะเบียนกำหนด และแจ้งให้นายทะเบียนทราบภายในเดือนมีนาคมของทุกปี เพื่อประกาศให้สาธารณชนทราบ เว้นแต่พรรคการเมืองที่จัดตั้งขึ้นยังไม่ถึงเก้าสิบวันนับจนถึงวันสิ้นปีปฏิทิน

เมื่อครบกำหนดระยะเวลารายงานตามวรรคหนึ่งแล้ว หากพรรคการเมืองใดยังไม่ได้รายงานให้นายทะเบียนมีอำนาจสั่งให้หัวหน้าพรรคการเมืองรายงานภายในระยะเวลาที่กำหนด ถ้าพ้นกำหนดระยะเวลาแล้วยังมิได้รายงาน โดยไม่มีเหตุผลอันสมควร ให้นายทะเบียนโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการการเลือกตั้งดำเนินการเพื่อให้มีการยุบพรรคการเมืองนั้น”

มาตรา ๘๒ “พรรคการเมืองที่ได้รับเงินสนับสนุนต้องใช้จ่ายเงินสนับสนุนให้เป็นไปตามที่บัญญัติไว้ในส่วนนี้ และส่วนที่ ๕ การใช้จ่ายของพรรคการเมือง และจะต้องจัดทำรายงานการใช้จ่ายเงินสนับสนุนของพรรคการเมืองในรอบปีปฏิทินให้ถูกต้องตามความเป็นจริง และยื่นต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งภายในเดือนมีนาคมของปีถัดไป และให้นำความในมาตรา ๔๒ วรรคสอง มาใช้บังคับโดยอนุโลม”

มาตรา ๘๓ “ในกรณีที่พรรคการเมืองใดมีเหตุต้องเลิกตามข้อบังคับพรรคการเมืองแต่พรรคการเมืองนั้นยังมีสมาชิกเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอยู่ หรือในกรณีที่พรรคการเมืองใดไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรา ๔๒ วรรคสอง หรือมาตรา ๘๒ ให้ยุบพรรคการเมืองนั้น

เมื่อปรากฏต่อนายทะเบียนว่าพรรคการเมืองใดมีเหตุตามวรรคหนึ่ง ให้นายทะเบียนโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการการเลือกตั้งยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ความปรากฏต่อนายทะเบียน เมื่อศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่ามิเหตุดังกล่าวเกิดขึ้นกับพรรคการเมืองตามคำร้องของนายทะเบียน ให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งให้ยุบพรรคการเมืองนั้น”

มาตรา ๘๔ “ในกรณีที่พรรคการเมืองต้องยุบเพราะเหตุอันเนื่องมาจากการฝ่าฝืนมาตรา ๔๒ วรรคสอง หรือมาตรา ๘๒ หรือต้องยุบตามมาตรา ๘๔ ผู้ซึ่งเคยดำรงตำแหน่งกรรมการบริหารของพรรคการเมืองที่ถูกยุบไป จะจัดแจ้งการจัดตั้งพรรคการเมืองขึ้นใหม่หรือเป็นกรรมการบริหารพรรคการเมืองหรือมีส่วนร่วมในการจัดแจ้งการจัดตั้งพรรคการเมืองขึ้นใหม่อีกไม่ได้ ทั้งนี้ ภายในกำหนดห้าปีนับแต่วันที่พรรคการเมืองนั้นต้องยุบไป”

มาตรา ๘๕ “ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคการเมืองใดเพราะเหตุอันเนื่องมาจากการฝ่าฝืนมาตรา ๘๒ หรือเหตุตามมาตรา ๘๔ และปรากฏหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าหัวหน้าพรรคการเมืองหรือกรรมการบริหารพรรคการเมืองผู้ใดมีส่วนร่วม รู้เห็น หรือปล่อยให้พลละละเลย หรือทราบถึงการกระทำดังกล่าวแล้วมิได้ยับยั้ง หรือแก้ไขการกระทำดังกล่าว ให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของหัวหน้าพรรคการเมืองและกรรมการบริหารพรรคการเมืองนั้น มีกำหนดเวลาห้าปีนับแต่วันที่มิคำสั่งให้ยุบพรรคการเมือง”

พิจารณาแล้วเห็นว่า พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๒ และมาตรา ๖๕ เป็นบทบัญญัติที่มีผลบังคับใช้อยู่ในขณะที่ผู้ถูกร้องไม่ดำเนินการตามที่กฎหมายกำหนด ส่วนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๘๒

และมาตรา ๕๓ แม้จะเป็นกฎหมายที่ใช้บังคับในภายหลัง แต่ก็มีได้บัญญัติขึ้นเพื่อให้มีผลแตกต่างจนทำให้ไม่เป็นเหตุให้ยุบพรรคการเมืองในเหตุเดียวกันได้ ศาลรัฐธรรมนูญจึงใช้บทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๒ และมาตรา ๖๕ พิจารณาวินิจฉัยคำร้องนี้

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาคำร้อง คำชี้แจงเพิ่มเติม เอกสารประกอบของผู้ร้อง และคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาของผู้ถูกร้องแล้ว มีประเด็นที่ต้องพิจารณาวินิจฉัยว่า กรณีมีเหตุที่จะสั่งยุบพรรคผู้ถูกร้องตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๕ (๕) และวรรคสอง เนื่องจากไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรา ๖๒ หรือไม่

พิจารณาแล้วเห็นว่า ผู้ถูกร้องได้จัดทำรายงานการใช้จ่ายเงินสนับสนุนจากกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมืองในรอบปี ๒๕๔๘ ยื่นต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งในวันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๔๙ ทางโทรสาร โดยมีจัดส่งเอกสารหลักฐานประกอบการใช้จ่ายเงินสนับสนุนให้แก่คณะกรรมการการเลือกตั้งเพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ซึ่งต่อมา สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งได้มีหนังสือด่วนที่สุด ที่ ลต (ทบพ) ๐๔๐๒/๕๘๘๕ ลงวันที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๔๙ ถึงผู้ถูกร้องขอให้จัดส่งเอกสารหลักฐานการใช้จ่ายเงินในรอบปี ๒๕๔๘ ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่พรรคได้รับหนังสือ แต่ผู้ถูกร้องไม่จัดส่งเอกสารหลักฐานประกอบการใช้จ่ายเงินให้แก่คณะกรรมการการเลือกตั้งตรวจสอบ จึงถือว่าผู้ถูกร้องมิได้จัดทำรายงานการใช้จ่ายเงินสนับสนุนของผู้ถูกร้องในรอบปี ๒๕๔๘ ให้ถูกต้องตามความเป็นจริงและยื่นต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งภายในวันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๔๙ กรณีจึงมีเหตุที่ศาลรัฐธรรมนูญจะสั่งยุบพรรคผู้ถูกร้องได้ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๕ (๕) วรรคสอง

สำหรับกรณีที่ผู้ถูกร้องอ้างว่า การนำส่งหลักฐานการใช้จ่ายเงินต้องล่าช้า เนื่องจากผู้ถูกร้องได้รับหนังสือคณะกรรมการการเลือกตั้ง ที่ ลต (ทบพ) ๐๔๐๑/๓๔๕๓ ลงวันที่ ๑ มีนาคม ๒๕๔๙ แจ้งผลการตรวจสอบงบการเงินประจำปี พ.ศ. ๒๕๔๗ โดยให้ผู้ถูกร้องปรับปรุงรายการข้อผิดพลาดทางบัญชีนั้น เห็นว่า หนังสือ ที่ ลต (ทบพ) ๐๔๐๑/๓๔๕๓ ลงวันที่ ๑ มีนาคม ๒๕๔๙ ที่คณะกรรมการการเลือกตั้งมีไปถึงผู้ถูกร้อง เป็นกรณีที่คณะกรรมการการเลือกตั้งแจ้งผลการตรวจสอบงบการเงินของผู้ถูกร้องประจำปี พ.ศ. ๒๕๔๗ ซึ่งไม่เกี่ยวข้องกับการจัดทำรายงานการใช้จ่ายเงินสนับสนุนของพรรคการเมืองปี พ.ศ. ๒๕๔๘ ตามมาตรา ๖๒ ข้อกล่าวอ้างของผู้ถูกร้องข้อนี้จึงฟังไม่ขึ้น

ส่วนที่ผู้ถูกร้องอ้างว่า คำร้องของผู้ร้องยื่นเกินกำหนดเวลาสิบห้าวันตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๕ วรรคสอง นั้น เห็นว่า วันที่ความปรากฏต่อนายทะเบียนพรรคการเมือง นั้น คือ วันที่ผู้ร้องได้พิจารณาและเห็นชอบให้ยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ ในวันที่ ๘ พฤศจิกายน ๒๕๔๕ และผู้ร้องได้ยื่นคำร้องลงวันที่ ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๔๕ ซึ่งศาลรัฐธรรมนูญได้รับคำร้องดังกล่าวในวันที่ ๑๖ พฤศจิกายน ๒๕๔๕ เมื่อนับวันที่ผู้ร้องได้พิจารณาและเห็นชอบจนถึงวันที่ศาลรัฐธรรมนูญได้รับคำร้องแล้ว อยู่ในระยะเวลาสิบห้าวันตามมาตรา ๖๕ วรรคสอง ข้ออ้างของผู้ถูกร้องข้อนี้จึงฟังไม่ขึ้น

สำหรับกรณีที่ผู้ถูกร้องอ้างว่า เนื่องจากคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ได้มีประกาศฉบับที่ ๑๕ เมื่อวันที่ ๒๑ กันยายน พ.ศ. ๒๕๔๕ ห้ามมิให้พรรคการเมืองที่มีอยู่แล้วดำเนินการประชุมหรือดำเนินกิจการใด ๆ ในทางการเมือง ผู้ถูกร้องจึงไม่อาจดำเนินการเกี่ยวกับการบริหารเงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดของผู้ถูกร้องได้ นั้น พิจารณาแล้วเห็นว่า ผู้ถูกร้องมิได้จัดทำรายงานการใช้จ่ายเงินสนับสนุนให้ถูกต้องตามความเป็นจริงยื่นต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง ก่อนที่คณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข จะมีประกาศฉบับที่ ๑๕ ลงวันที่ ๒๑ กันยายน ๒๕๔๕ จึงมีเหตุแห่งการยุบพรรคพรรคพลังธรรม ตามมาตรา ๖๕ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ข้อกล่าวอ้างของผู้ถูกร้องข้อนี้จึงฟังไม่ขึ้น

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีคำสั่งให้ยุบพรรคพลังธรรม ผู้ถูกร้องตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๕ วรรคสอง

นายวิรัช ลิ้มวิชัย

ประธานศาลรัฐธรรมนูญ

นายอักษราทร จุฬารัตน

รองประธานศาลรัฐธรรมนูญ

หม่อมหลวงไกรฤกษ์ เกษมสันต์

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

นายเจริญ หัตถกรรม

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

นายธานีศ เกศวพิทักษ์

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

นายอนุรักษ์ มาประณีต

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

นายวิชัย ชื่นชมพูนุท

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ